ރާއްޖޭގައި ރަސްކަން ކުރެއްވި އާއިލާތަކާއި ރަސްރަސްކަލުން

- މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ލުތުފީ -

(ފަތުރަދީގެ 109 ވަނަ އަދަދާ ގުޅޭ)

ހިލާލީ ދަރިކޮޅު:[1]

މި ދަރިކޮޅަކީ ރާއްޖޭގައި ރަސްކަން ކުރެއްވި ދަރިކޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން 6 ވަނަ ދަރިކޮޅެވެ. ނަމަވެސް އެޗް. ސީ. ޕީ. ބެލް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ 5 ވަނަ ދަރިކޮޅު ކަމުގައެވެ.

މި ދަރިކޮޅުން 4 ރަސްކަލުން ރަސްކަން ކުރެއްވިއެވެ. 4 ވަނަ ރަސްގެފާނު (އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން) ރަސްކަން ކުރެއްވީ މި ދަރިކޮޅުގެ ރަސްކަމުގެ ފަހު ދުވަސްވަރު "ދިޔަމިގިލީ ރަސްރަސްކަލުން"ގެ ރަސްކަމުގެ ދައުރުގައެވެ. މި 4 ރަސްކަލުންނަކީ، އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން II އާއި އައްސުލްޠާން ދާނިޔަ ރަސްކަލުން އައްސުލްޠާން އިބްރާހީމް އިސްކަންދަރު II އާއި ހަސަން ރަސްކަލުން އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން III އާއި އިބްރާހީމް އިސްކަންދަރުގެ ދަރިކަލުން އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން (ސުލްޠާން ދޮވެ ބަނޑާރައިން) އެވެ.

މި ދަރިކޮޅުގެ ރަސްކަމުގެ 1166 ހިޖްރީ އަހަރު މަޙްރަމް މަހުގެ 3 ވަނަ ދުވަހު ފެށިގެން މުޙައްމަދު ޖަމާލުއްދީން މަރުވުމާއެކު ނިމުނެވެ. ހަދަ ރަމަޟާނުގެ މަހުގެ ރޭ ދިޔަމިގިލި ރަސްރަސްކަލުންގެ ތެރެއިން މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން ހިލާލީ ރަސްކަމަށް ކުރުމަށް ފަހު ރަސްކަން (ބާރު ސ. ފިޔާތޮށި ބަނޑާރައިން) ރަސްކަން ރަސްވެރިން މަޤާމަށް ތަޚުތަށް ވެރިވިއެވެ. މުޙައްމަދު މުޙައްމަދު އިމާދުއްދީން ރަސްގެ ދޫކޮށް ތަޚުތުގައި ރަސްކަން ހިފެހެއްޓެވިއެވެ. އަދި ރަސްކަމުން ރަސްކަން ނިމިގެން ސިލޯނަށް އަރިހުން އެވެ.

މިދިޔަ ދުވަސް ރަސްކަން ރަސްކަލުންނާއި (ބާރު ސ. ރަސްގެފާނު ރަސްކަން ޤާއިމުކޮށްދިން ދޮވެ ބަނޑާރައިން) އެ ރަސްކަލުންގެ އެހެން ދަރިން

މަލަބާރީންގެ އަތުން ދިވެހިރާއްޖެ ސަލާމަތު
ކުރެއްވުމުން ވަޒީރުކަލުން ރާއްޖޭގެ ރަސްކަލަކު
ހިންގަވަމުން ގެންދެވި ދިވެހިރާއްޖޭ ދަރިކަލުންގެ
ތެރެއިން ރަސްކަމުގެ ބޮޑު ނަސީބު ލިބުނީ. އެންމެ
ވަރުން 1170 ހ. ވަނަ އަހަރު އަލްސުލްޠާން
މުޅައްކަމް މުޙައްމަދު ޢިމާދުއްދީން މަލަބާރުގައި
އަވަހާރަވުމުން އަލްޣާޒީ ޙަސަން ޢިއްޒުއްދީން
ރާއްޖޭގެ ރަސްގެފާނު ގޮތުގައި ރަސްކަލަކަށް
ހިފެހެއްޓެވީ އެވެ. ނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭ
ރަސްކަލުންގެ ތަރިކާ ދުނިޔޭގައި ހުންނެވީ ކަމަށް
އެނގިވަޑައިގަތީ ދެން ވިދާޅުވެ ހުރިހާ ކަމެއް
މަސައްކަތް ކުރައްވައި އެކިއެކި ކަންކަމުގައި
މާލޭގައި ރަސްކަލުންގެ ގޮތުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި
މާލޭގެ ބޮޑުވަޒީރު ރަސްކަލުންގެ ކަމެއް
ބަހައްޓަވާ ވިދާޅުވީ. އަލްޣާޒީ ޙަސަން ޢިއްޒުއްދީން
އަވަހާރަވުމުގެ ކުރިން މުޙައްމަދު މަޖީދުއްދީން
ބަޔަކު ހިތްވަރުގައި އެތަނުން ރަސްރަސްކަލުން ރާއްޖޭގެ

ރަސްކަލަކު މުޙައްމަދު މަޖީދުއްދީން ރަސްގެފާނުގެ ބޭފުޅުން
އަދި ދަރިކަލުން ރަސްކަމަށް މަޢުލޫމާތުން އަހަރުމެންނަށް
މުޙައްމަދު ޝަމްސުއްދީން ސިރީ ކުޅަ ރަސްކަލަކު
ތިބި މަލަބާރުންގެ ރަސްރަސްކަލުން މުޙައްމަދު
މަޖީދުއްދީން ރަސްގެފާނުގެ ރަސްކަލުން ކުރައްވަމުން
އަލްޣާޒީ ޙަސަން ޢިއްޒުއްދީން ބޮޑުރަސްގެފާނު ވިލާތުން
އެރަށުގެ ރަސްކަލުން މުޙައްމަދު ކަލޭކާލު ގައުމުގެ ކަމެވެ.
އަދި އެންމެފަހުން އެރަށުން ކަލޭގެ ވަޒީރު
ސަރުކާރު ހިފެހެއްޓެވީ އެރަށުގެ ދަރިކަލުން ކުރިއަށް
ވަޑައިގަތުން އަރަވާލެއްވީއެވެ.

● ފެނިފައިވާ ތާރީޚީ ލިޔުންތަކުގައި މިރާއްޖޭގެ
4 ރަސްކަލުން ރަސްކަމުގެ ކުރިން އުމުރުގައި
ހިފެހެއްޓެވީ ވަރަށް ދިގު ދުވަސްވަރުގައި ރަސްކަލުގެ
މުޅިދުވަހު 65 އަހަރާއި 5 މަހާއި 27 ދުވަހު. ދެވަނަ
ގޮތުގައި 63 އަހަރާއި 6 މަހާއި 29 ދުވަހު. ތިންވަނަ ގޮތުގައި
64 އަހަރާއި 4 މަހާއި 20 ދުވަހު. (ނިމުނީ)